

Öğretmenlik Kariyer Basamakları Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Examination of Graduate Thesis on the Career Stage of Teaching

ÖZET

Araştırmada Türkiye’de 2004-2014 yılları arasında öğretmenlik kariyer basamakları üzerine yapılan tezlerin doküman analizi yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada bu konu hakkında YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan tezlerin eğitim alanında olanlar ile sınırlandırılmıştır. İncelenen tezlerin yılına göre, tezlerin özet durumuna göre, tezlerin kullandıkları veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirliği kontrol edilip edilmediğine göre, araştırmanın yöntemine göre, araştırmanın modeline göre, araştırmanın örneklem grubuna göre, araştırmanın örneklem büyüklüğüne ve seçimine göre, veri toplama araçlarına göre, veri analiz tekniklerine göre, incelenen tezlerin faydalandıkları yerli ve yabancı kaynak durumuna göre değerlendirilmektedir. Araştırmada incelenen tezlerde elde edilen bulgular yüzde ve frekans dağılımına göre yorumlanmaktadır. İncelenen tezlerin sonucunda, kariyer basamakları konusunda güncel çalışmaların olmadığı, kariyer basamakları konusunda örneklem grubu olarak öğretmenlerin tercih edildiği, araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yönteminin fazlaca kullanıldığı, evrene en iyi şekilde ulaşmak amacıyla örneklem büyüklüğünde 350 ve üzerinde kişilerle çalışıldığı, veri toplama aracı olarak araştırmacılar ölçek ve ankete yöneldiği, incelenen tezlerin büyük çoğunluğunda veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının araştırmacılar tarafından yapıldığı, veri analizi tekniğinde t testi ve anova kullanımının yaygın olduğu, yerli kaynak kullanımında yeterli olmasa da yabancı kaynak sayısına oranla fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; konu hakkında doktora çalışmalarının artması, yabancı kaynakların sayısının artması, basit tesadüfi örneklem dışında diğer örneklem seçimi yöntemlerinin de uygulanması, faydalanılan kaynak sayısını artırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Kariyer, Kariyer Basamakları, Öğretmen

ABSTRACT

In the research, it is aimed to examine the studies carried out in the field of career stages, career planning and career development in Turkey between 2004-2014 with the method of document analysis. According to the year of the dissertations examined, according to the summary status of the theses, the validity and reliability of the data collection tools used by the theses are checked, according to the method of the research, according to the data collection tools, according to data analysis techniques, the theses examined are evaluated according to the domestic and foreign source status they benefit from. As a result of the theses examined, there are no current studies on career stages, teachers are preferred as sample group on career stages, and 350 and more people are worked with sample size in order to reach the universe in the best way. As a data collection tool, researchers are directed to scale and survey, validity and reliability studies of data collection tools are carried out by researchers in the vast majority of the theses examined, t test and anova use in data analysis technique is widespread, although not sufficient in domestic resource use, it is determined that it is more than the number of foreign sources. In line with the findings obtained as a result of this research; increasing the doctoral studies on the subject, increasing the number of foreign sources, other sample selection methods besides simple random sampling, it is recommended to increase the number of resources used.

Keywords: Education, Career, Career Ladder, Teacher

GİRİŞ

Toplumların birbiriyle arasında gelişmişlik düzeylerinde çeşitli farklılıklar oluşmaktadır. Gelişmişlik düzeyini belirleyen en önemli unsurlar arasında ortaya konan bilgidir. Bilgi ile toplumlar kendilerini bir üst seviyeye taşımaktadırlar. Gelişen ve yenilenen toplumun içerisinde kişide kendini yenilemeleri ve bulunduğu topluma uyum sağlamalıdır. Bu yönden toplumsal, ekonomik ve teknolojik açıdan gelişen ve sürekli yenilenen dünyada, kişinin bu standartlara yetişmesi ve geri kalmaması önemlidir. İnsanlar değişimin içerisinde kendilerini bulduklarında zor durumda kalabiliyorlar. Kendilerini bu zor duruma düşürmemek için sürekli yenilemeleri gerekmektedir. Yenilenme hem mesleki hem de bireysel yönden olmalıdır. Kişinin sosyal bir varlık olmasının yanında çalışan, geçimini sağlayan da bir varlıktır. Bu anlamda hayatını sürdürmesi, isteklerini karşılaması için gelir kaynağı gerekmektedir. Sosyal açıdan kendini geliştirdiği gibi mesleki açıdan da kendini geliştirmesi gerekmektedir. Örgüt kendi içerisinde bir hiyerarşik düzenle çalışmaktadır. Bu düzen içerisinde çeşitli kariyer basamakları bulunmaktadır. Kişiler bu

Alpaslan Gözler¹ 
Mehmet Acarbaş² 

How to Cite This Article

Gözler, A. & Acarbaş, M. (2023). “Öğretmenlik Kariyer Basamakları Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi”, International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:50; pp:2759-2765. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.69645>

Arrival: 25 March 2023
Published: 30 June 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Do. Dr., Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi ve Planlaması, Kayseri, Türkiye

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi ve Planlaması, Kayseri, Türkiye

kariyer basamaklarına ulaşmak için bir çaba içerisine girmektedir. Girilen çaba ile beraber kişiler kendini ileri seviyeye taşıırken aynı zamanda içerisinde bulunduğu örgütü de ileriye taşımaktadır. Bu durum eğitimde önemli etkenlerden biri olan öğretmenler içinde geçerlidir. Eğitim örgütü olan okullarda öğretmenler, kendilerini geliştirmesi ile öğrencilerini ve okulunu eğitimde ileri seviyelere taşıyacaktır. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimle birlikte bireysel olarak da kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri onları bir ileri seviyeye çıkaracaktır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çeşitli yıllarda (1930, 1943, 2005, 2022) öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi adına teşvik niteliğinde öğretmenlik kariyer basamakları çalışmaları yapılmıştır. Öğretmenlik kariyer basamakları ile öğretmenlerden çeşitli şartları tamamlamaları istenmiştir. Bu doğrultuda şartları taşıyan öğretmenler, şartını taşıdığı öğretmenlik kariyer basamağına yükselme imkânı bulmaktadırlar. Öğretmenlerin mesleki anlamda olsun aynı zamanda bireysel anlamda olsun kendilerini geliştirmeleri sağlanacaktır. Öğretmenlik kariyer basamaklarının olumlu ve olumsuz yanlarının neler olduğu bu konuda nelerin yapılabileceği çeşitli araştırmalar (Artan, 2007; Bakioğlu ve Banoğlu, 2013; Bilgin, 2014; Canpolat, 2011; Daldal, 2016; Deniz, 2009; Kaya, 2007; Kazoğlu, 2014; Kurt, 2007; Laçın, 2006; ; Sağ, 2004; Taşkaya, 2007; Turan, 2007; Ural, 2007; Urfalı, 2008; Zeyrek, 2008) ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik yapılan bu çalışmalar ile günümüzde güncel bir konu olan “Öğretmenlik Meslek Kanunu” adında yeni bir kanun çıkartılmıştır. Bu kanun ile eksiklikler giderilmeye, öğretmenin kendini ileriye taşımaya çalışılmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kariyer

Kariyer kavramı üzerine çeşitli tanımlar yer almaktadır. Geçmişten günümüze kariyer üzerine yapılan tanımları sıralanacak olursa; Super’e (1980) göre kariyer, bireyin hayatı boyunca çeşitli yerlerde çeşitli pozisyonlarda yer almak için girdikleri çaba, Drier’e (2000) göre, mesleki anlamda hayat boyu devam eden bir ilerleme ve Yeşilyaprak’a (2016) göre, kişinin mesleki anlamda kendini geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak kariyer, kişinin kendini mesleki anlamda gösterme, hedeflediği konuma gelme çabası olarak tanımlanabilir. Kişi kendi özelliklerine uygun ve ulaşılabilir hedefler belirleyerek yol alır. Belirlenen hedeflere ulaşmakta kişi kendi sorumludur. Oluşabilecek olumlu ya da olumsuz sonuçlar karşısında baş edebilmeli. Araştırmacıların tanımlarından yola çıkarak, kişinin mesleki yönden elde ettiği başarı, örgüt içerisinde dikey yönlü bir yükselmeyi sağlayan bir olgu bir kavram olduğu şeklinde de tanımlanabilir. Buradan sadece kariyerin dikey yönlü yükselme olarak tanımlamaktan ziyade kişinin kendini geliştirmesi, güncellemesi ve daha üretken olmaktır.

Kariyerin Önemi

Dünyada insan yaşamının büyük bir çoğunluğunun çalışarak geçirdiği bilinen bir gerçektir. Çalışma hayatının olumlu veya olumsuz geçmesi yaşamında olumlu veya olumsuz geçmesine neden olmaktadır. Bu bakımdan çalışma hayatında kariyer insan için önem arz etmektedir (Betz ve Borgen, 2000). İnsan çalışma hayatında başarılı olmak, isteklerini karşılamak ve rahat hayat sürmek ister. Maddi gücü elinde bulunduran insanlar yaşamlarını kolaylaştırmak adına bir çaba içine girerler. Bu çaba ile kişi mesleğinde kendini sürekli bir ileriye taşıma fırsatı bulacaktır.

Kariyer kavramı birey ve örgüt bakımından iki boyutta ele alınmaktadır. Bireylerin hedeflerine ulaşmasıyla örgütlerinde hedeflerine ulaşması doğru orantılıdır. Birey kendini yenilerken örgütü de ileriye taşımaktadır. Buradan çıkartılacak en önemli durum kariyer, bireyin ve örgütün birbiri ile ilişkili bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmenlik Kariyer Basamakları

Eğitimde başarının artırılması, öğretmenlerin niteliğinin artırılması ile sağlanmaktadır. Öğretmenlerin kendi alanlarında gerekli bilgiye sahip olması ve çalışma hayatı süresince kendini sürekli yenilemesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlerin kendilerini mesleki açıdan güncel tutmak adına 2022 yılında “Öğretmenlik Meslek Kanunu” adında öğretmenlik kariyer basamaklarını da içine alan kanun yayımlandı. Öğretmenlik meslek kanunu ile öğretmenlerin kariyer basamakları belirlendi. Öğretmenlerin kariyer basamaklarına ulaşması içinde bazı şartlar konuldu. Gerekli şartları taşıyan öğretmenler bir üst kariyer basamağına yükselmektedir. Öğretmenlik meslek kanunu ile öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen şeklinde üç kariyer basamağı getirildi (Resmi Gazete, 2022).

Öğretmenlikte kariyer basamakları ile öğretmenlerin mesleki açıdan kendilerini geliştirmesi planlanmaktadır. Öğretmenler arası fırsat eşitliği sağlama, genellik, eşitlik, geçerlilik ve güvenilirlik ilkelerine uygun şekilde kariyer imkânı sunmaktır. Kariyer basamakları ile öğretmenler kendileri güncellerken aynı zamanda ekonomik açıdan iyileşme olmaktadır. İş yaşamında önemli faktörlerden biride çalışanların ekonomik açıdan refahın sağlanmasıdır. Bu bakımdan öğretmenlerin kariyerlerinde yükselmelerinin yanında ekonomik olarak da yükselme olmaktadır. Kariyer basamakları öğretmenin hem mesleki hem de sosyal yaşamını etkilemesi bakımından önemli bir etkidir.

BULGU VE TARTIŞMALAR

Tablo'1 de öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 1: Tezlerin Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	f	%
2004	1	6,3
2006	1	6,3
2007	7	43,8
2008	2	12,5
2009	1	6,3
2011	1	6,3
2013	1	6,3
2014	2	12,5
Toplam	16	100,0

Tablo 1'e bakıldığında öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik 2007 yılında 7 (% 43,8) tez, 2008 ve 2014 yıllarında 2'şer (%12,5) tez ve diğer yıllarda 1'er tez çalışmasının yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2'de öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik tezlerin türlerine göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2: Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Çalışma Türleri	f	%
Yüksek Lisans	15	93,8
Doktora	1	6,2
Toplam	16	100,0

Öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik tezlerin türlerine göre dağılımı tablo 2'de görüldüğü üzere %93,8'lik kısmını yüksek lisans tezleri ve %6,2'lik kısmı doktora tezleri oluşturmaktadır.

Tablo 3' de bu konu ile ilgili tezlerin ayrıntılı özet durumuna (amaç, yöntem, örneklem, geçerlilik, güvenirlik, sonuç ve bulgu) göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 3: Tezlerin Özet Durumuna Göre Dağılımı

Ayrıntılı Özet Durumu	f	%
Evet	11	68,8
Hayır	3	18,7
Kısmen	2	12,5
Toplam	16	100,0

Tablo 3'de görüldüğü üzere incelenen tezlerin %68,8'lik kısmı araştırmalarında özet bölümlerine ayrıntılı bilgi verdikleri, %18,7'lik kısmı ayrıntılı özete yer vermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4'de konu ile ilgili yapılan araştırmalarda kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 4: Tezlerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	%
Nicel Araştırma	12	75,0
Nitel Araştırma	3	18,7
Karma Araştırma	1	6,3
Toplam	16	100,0

Öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik yapılan araştırmalarda toplam 16 tez içerisinde 12'si (%75) nicel araştırma yöntemi kullanıldığı tablo 4'de gösterilmektedir. İncelenen tezlerin %25'lik kısmının nitel ve karma araştırma yaptıkları tespit edilmiştir.

Tablo 5' de öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik yapılan tezlerin araştırma modeline göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 5: Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımı

Araştırma Modeli	f	%
Betimsel Araştırma	11	68,8
İlişkisel Araştırma	3	18,7
Belirtilmemektedir	2	12,5
Toplam	16	100,0

Kariyer basamaklarına yönelik tezlerin %68,8'lik kısmı betimsel araştırma yöntemi kullandığı tespit edilmiştir. Tablo 5'de belirtildiği gibi yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu betimsel araştırmayı tercih etmiştir.

Tablo 6'da kariyer basamaklarına yönelik incelenen tezlerin örneklem grubuna göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 6: Tezlerin Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

Örneklem Grubu	f	%
İlkokul Öğretmeni	12	28,1
Ortaokul Öğretmeni	11	30,1
Lise Öğretmeni	9	37,8
Okul İdarecileri	2	4,6
Toplam	34	100,0

Not: Toplam sayının incelenen tez sayısından fazla çıkmasının nedeni bazı çalışmaların birden fazla örneklem grubu ile çalışmasıdır.

İncelenen tezlerin tablo 6’da belirtildiği gibi araştırmaların öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik olmasından dolayı örneklem grubunu da öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde yaklaşık eşit bir dağılım göstermekte olup, sadece okul idarecilerine yönelik çalışmanın az olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7’de öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik tezlerin örneklem seçimi yöntemine göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 7: Tezlerin Örneklem Seçim Yöntemine Göre Dağılımı

Örneklem Seçim Yöntemi	f	%
Basit Tesadüfi Örneklem	7	43,8
Küme Örneklem	1	6,3
Kolay Ulaşılabilir Örneklem	1	6,3
Tabakalı Örneklem	4	25,0
Uygun Örneklem	1	6,3
Belirtilmemiş	2	12,5
Toplam	16	100,0

Tablo 7 incelendiğinde örneklem seçimi yönteminde araştırmacıların %43’lük kısmının basit tesadüfi örneklem yöntemini kullandığı tespit edilmiştir. Yine tablo 7’de belirtildiği gibi %25’lik kısmında tabakalı örneklem yöntemini kullandığı tespit edilmiştir.

Tablo 8’de öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 8: Tezlerin Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	f	%
1-50	1	6,3
51-100	2	12,5
101-150	1	6,3
151-250	2	12,5
251-350	3	18,8
351+	7	43,8
Toplam	16	100,0

Tablo 8 incelendiğinde araştırmacılar örneklem büyüklüğünde %43,8’lik kısmın 350 üzerinde kişilerle çalıştığı görülmektedir.

Tablo 9’da konu hakkında yapılan tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 9: Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Araçları	f	%
Ölçek	4	19,1
Görüşme	4	19,1
Alan Notları	1	4,7
Anket	10	47,6
Doküman	1	4,7
Değerlendirme Formları	1	4,7
Toplam	21	100,0

Not: Toplam sayının incelenen tez sayısından fazla çıkmasının nedeni bazı tezlerin birden fazla veri toplama aracı kullanılmasıdır.

Tablo 9’da belirtildiği gibi araştırmacılar en fazla %47,6’sı nicel araştırma yöntemlerinden olan anket yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Bu konuda kullanılmış olan ölçek ve görüşme yöntemlerinin de %19,1’lik oranla araştırmacılar tarafından tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 10’da öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının geçerlilik çalışmalarına yer verilip verilmeme durumuna göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 10: Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlilik Çalışmalarına Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

Geçerlilik Çalışmasına Yer Verilmesi	f	%
Evet	11	68,8
Hayır	5	31,2
Toplam	16	100,0

Araştırmacılar hazırladıkları tez çalışmalarında kullandıkları veri toplama araçlarında geçerliliği sağlamak adına bu konuda %68,8'lik oranla geçerlilik çalışmasına yer verildiği tablo 10'da belirtilmiştir.

Tablo 11'de konu hakkında yapılan tezlerin veri toplama araçlarının güvenilirlik çalışmasına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 11: Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Geçerlilik Çalışmalarına Yer Verilme Durumuna Göre Dağılımı

Güvenirlik Çalışmasına Yer Verilmesi	f	%
Evet	13	81,3
Hayır	3	18,2
Toplam	16	100,0

Araştırmacılar geçerlilik çalışmasında olduğu gibi güvenilirlik çalışmasına da tezlerinde yer verdikleri tablo 11'de görülmektedir. İncelenen tezlerin %81,3'ü veri toplama araçlarının güvenilirlik çalışmasına yer verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 12'de incelenen tezlerin kullandıkları veri toplama araçlarının güvenilirlik tekniklerine yer verilmiştir.

Tablo 12: Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Güvenirliğinin Belirlenmesinde Kullanılan Teknikler

Güvenirlik Teknikleri	f	%
Test Tekrar Test	1	6,25
Cronbach Alpha	10	61,5
Belirtilmemiş	5	31,25
Toplam	16	100,0

Tablo 12 incelendiğinde araştırmacılar tezlerinde kullandıkları veri toplama araçları için kullandıkları güvenilirlik tekniklerin en fazla %61,5'lik oranla Cronbach Alpha tekniğini kullandığı görülmektedir.

Tablo 13' de öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik tezlerin veri analiz tekniklerine göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 13. Tezlerin veri analiz tekniklerine göre dağılımı

Veri Analizi Teknikleri	f	%
T Testi	10	21,23
Anova	11	23,48
Çoklu Regresyon	1	2,12
Mann Witney U Testi	4	8,51
Kruskal Wallis H Testi	5	10,63
Tukey Testi	1	2,12
Betimsel İstatistik	10	21,27
Levene Testi	1	2,12
Sheffe Testi	1	2,12
Lsd Testi	1	2,12
İçerik Analizi	1	2,12
Diğer	1	2,12
Toplam	47	100,0

Not: Toplam sayının incelenen tez sayısından fazla çıkmasının sebebi bazı çalışmaların birden fazla veri analizi tekniği kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 13 incelendiğinde üç veri analizi tekniğinin en fazla kullanılan teknik olduğu görülmektedir. T Testi (%21,23), anova (%23,48) ve betimsel istatistik (%21,27) tekniklerinin araştırmacılar tarafından en çok tercih edilen teknik olduğu incelenen tezler sonucunda tespit edilmiştir.

Tablo 14' de incelenen tezlerde kullanılan yerli kaynak sayısına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 14. Tezlerde Kullanılan Yerli Kaynak Sayısına Göre Dağılımı

Yerli Kaynak Sayısı	f	%
0-50	9	56,3
51-100	4	25
101-150	1	6,3
151-200	2	12,3
Toplam	16	100,0

Tablo 14' de gösterilen kariyer basamaklarına yönelik tezlerin faydalandıkları yerli kaynak sayısı 0-50 arasında 9 (%56,3) tezin, 51-100 arasında 4 (%25) tezin, 101-150 arasında 1 (%6,3) tezin ve 151-200 arasında 2 (%12,3) tezin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15' de kariyer basamaklarına yönelik tezlerin kullandıkları yabancı kaynak sayısına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 15: Tezlerde Kullanılan Yabancı Kaynak Sayısına Göre Dağılımı

Yabancı Kaynak Sayısı	f	%
0-20	12	75
21-40	2	12,5
41-60	2	12,5
Toplam	16	100,0

Tablo 15 incelendiğinde araştırmacılar bu konu hakkında yabancı kaynak kullanımında 0-20 arasında 12 (%75) tezin, 21-40 arasında 2 (%12,5) tezin ve 41-60 arasında 2 (%12,5) tezin faydalandığı tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç-Tartışma

Araştırma Türkiye’de 1998-2014 yılları arasında öğretmenlik kariyer basamaklarına yönelik lisansüstü tezlerin doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. İncelemeler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmektedir.

- ✓ Öğretmenlik kariyer basamakları konulu tezlerde en çok çalışmanın (Tablo 3. 1) 2007 yılında yapıldığı tespit edilmiş olup, bu yılda artışın görülmesinde 2005 yılında çıkartılan öğretmenlik kariyer basamakları yönetmeliğidir denilebilir.
- ✓ Bu konu hakkında yapılan tezlerin türlerine göre dağılımında (Tablo 3. 2) yüksek lisans tezlerinin ağırlıklı olarak tercih edildiği tespit edilmiştir.
- ✓ Araştırmada incelenen tezlerin özet durumuna göre (Tablo 3. 3) ayrıntılı özet veren tezlerin büyük çoğunlukta olduğu görülmektedir. Araştırmacılar ayrıntılı özet vererek okuyucunun bilmesi gereken bilgileri özetlemektedir.
- ✓ Tezlerde araştırmacılar araştırma yöntemi olarak (Tablo 3. 4) nicel araştırma yöntemini tercih ettiği yine elde edilen bulgular sonucunda tespit edilmiştir.
- ✓ Araştırma modeli olarak (Tablo 3. 5) betimsel araştırma modelini kullanan araştırmacıların neredeyse tamamı bu yöntemi tercih etmiştir.
- ✓ Öğretmenlik kariyer basamaklarını konu alan tezlerin incelenmesinden dolayı örnek grubunu (Tablo 3. 6) öğretmenler oluşturmaktadır. Okul idarecileri kariyer basamakları konusunda tezlerde örneklem olarak çok az yer almaktadır.
- ✓ Araştırmacılar bu konuda örneklem seçimi yöntemi olarak (Tablo 3. 7) basit tesadüfi örnekleme yöntemini tercih ettikleri tespit edilmiştir.
- ✓ İncelenen tezlerde araştırmacılar örneklem büyüklüğü seçiminde (Tablo 3. 8) evrene ulaşmak adına sayıda en yüksek oranı yakamaya çalışmışlardır. Araştırılan konu bakımından 350 ve üzeri öğretmene ulaşılması sayının evreni temsil etmesi açısından önemlidir.
- ✓ Veri toplama araçlarında (Tablo 3. 9) araştırmacılar %47,6’lık oranla anketin olduğu tespit edilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden anketin araştırmacılar tarafından yaygın olarak kullandığı söylenebilir.
- ✓ İncelenen tezlerin sonucunda veri toplama araçlarında geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarının (Tablo 3. 10-11) araştırmacılar tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Araştırmacılar veri analizi tekniği olarak (Tablo 3. 12) en fazla t testi, anova ve betimsel istatistik tekniklerinin tercih edildiği görülmektedir.
- ✓ Konu hakkında araştırmacılar yerli ve yabancı kaynaktan (Tablo 3. 13-14) faydalanma konusunda çok fazla kullanmadıkları tespit edilmiştir. Yerli kaynak sayısı 0 ile 50 arasında yoğunluk kazanırken, yabancı kaynak kullanımında 0 ile 20 arasında olduğu görülmektedir.

Öneriler

Öğretmenlik kariyer basamakları konusunda yapılan tezlerin incelenmesi sonucunda şu önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Araştırmacılar öğretmenlik kariyer basamakları konusunda örneklem seçiminde sadece öğretmenleri seçmelerinin yanında öğrenci ve velileri de dâhil etmeleri önerilir.
- ✓ Araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yönteminin çok fazla tercih edildiği tespit edilmiştir. Bunun dışında nitel ve karma araştırmaların konuya farklı boyut kazandıracağı düşünülmektedir.
- ✓ Konu hakkında geçmiş yıllarda araştırmanın fazla yapıldığı, güncel çalışmaların artırılması tavsiye edilir.
- ✓ Nicel araştırma yöntemini kullanan araştırmacılar veri toplama aracı olarak anket tercih edilmiştir. Anket dışında diğer veri toplama araçlarının kullanılması tavsiye edilir.

KAYNAKÇA

- Artan, B. (2007). Kariyer Basamakları Yükselme Sınavı: Ortaöğretim Öğretmenleri Görüşleri Çerçevesinde Nitel Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Bakioğlu, A., & Banoğlu, K. (2013). Öğretmenlik Kariyer Basamakları Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Metaforlar ve Sosyal Ağ Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi (37), 28-55.
- Betz, N., & Borgen, F. (2000). The future of career assessment: integrating vocational interest with self-efficacy and personal styles. Journal Of Career Assessment , 8 (4), 329-338.
- Bilgin, K. (2014). Kariyer Basamakları Sistemine Göre Öğretmenlerin örgütsel Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Canpolat, C. (2011). Öğretmen Kariyer Basamakları Uygulaması İle Öğretmen Motivasyonu ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki ilişkiler. Yüksek Lisans Tezi . Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Daldal, F. (2016). Kamu Kesiminde Hizmet İçi Eğitimin Kariyer Basamaklarına Etkisi: Isparta Milli Eğitim Müdürlüğü Örneği. Yüksek Lisans Tezi . Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Deniz, B. (2009). Kariyer Basamakları Uygulamasının Öğretmen Motivasyonuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Drier, H. (2000). Special issue introduction: Career and life planning key feature within comprehensive guidance programs. Journal of Career Development , 27 (2), 73-80.
- Gazete, R. (2022). Öğretmenlik Meslek Kanunu. 31750 sayılı . Ankara.
- Kaya, K. (2007). Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Sistemine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ Örneği). Yüksek Lisans Tezi . Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Kazoğlu, İ. (2014). MEB Öğretmen Kariyer Basamakları Yükselme Sisteminde Yeniden Yapılmasına Yönelik Nitel Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi . Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Laçın, N. (2006). İlköğretim Öğretmenlerinin Kariyer Basamaklarında Yükselme Sisteminde Performans Değerleme Sürecine İlişkin Görüşleri: Kütahya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi . Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Sağ, V. (2004). Öğretmenlerin Kariyer Geliştirme Hakkındaki Görüşleri ve Öğretmenlik Mesleğinin Kariyer Basamakları Halinde Düzenlenmesi. Yüksek Lisans Tezi . Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.
- Super, D. (1980). A life-span, life-space approach to career development. Journal of Vocational , 16 (3), 282-298.
- Taşkaya, S. M. (2007). Eğitimde Niteliğin Arttırılması ve Öğretmenlerin Statüsünün İyileştirilmesinde Kariyer Basamaklarının Değerlendirilmesi (Konya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi . Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ural, İ. (2007). Kariyer Basamaklarında Yükselme Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi . Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Urfalı, P. (2008). İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Sistemine İlişkin Görüşler. Yüksek Lisans Tezi . Eskişehir: Anadolu Üniversitesi .
- Yeşilyaprak, B. (2016). Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kurumdan Uygulamaya (Cilt 7. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Zeyrek, A. O. (2008). Milli Eğitim Bakanlığı 2005 Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yükselme Sınavında Öğretmenlerin Başarı Durumları İle Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.